

Gesluierde vrouwen

“Nous ne pouvons pas accepter dans notre pays des femmes prisonnières derrière un grillage, coupées de toute vie sociale, privées de toute identité. Ce n'est pas l'idée que la République française se fait de la dignité de la femme.” Nicolas Sarkozy in een toespraak voor de Senaat over de boerka, juni 2009.¹

Het beeld dat de Franse president afschildert, is evenmin iets wat de Belgische staat kan accepteren. Voornamelijk met het oog op dit argument, stemde de Belgische Kamer in april 2010 vóór een boerkaverbod. En moest de regering in tussentijd niet gevallen zijn, zouden we het eerste land ter wereld zijn geweest waar zo'n verbod geldig was. Helaas moesten we deze 'eer' afstaan aan Frankrijk, waarna in juli 2011 met enige vertraging het boerkaverbod in België toch in werking trad.

Artikel 563bis uit het Strafwetboek luidt als volgt: *“Met geldboete van vijftien euro tot vijftiengint euro en met gevangenisstraf van een dag tot zeven dagen of met een van deze straffen alleen worden gestraft, zij die zich, behoudens andersluidende wetsbepalingen, in de voor het publiek toegankelijke plaatsen begeven met het gezicht geheel of gedeeltelijk bedekt of verborgen, zodat zij niet herkenbaar zijn.”* Het wetsartikel vermeldt op geen enkele manier de boerka of de niqaab, twee kledingstukken die gedragen worden door sommige islamitische vrouwen. Dat het artikel evenwel voor hén bedoeld is, blijkt uit volgende uitzonderingen in datzelfde artikel: *“Het eerste lid geldt echter niet voor hen die zich in de voor het publiek toegankelijke plaatsen begeven met het gezicht geheel of gedeeltelijk bedekt of verborgen, zodat zij niet herkenbaar zijn, en wel krachtens arbeidsreglementen of een politieverordening naar aanleiding van feestactiviteiten.”* Carnavalskledij is met andere woorden wél toegelaten.

De voornaamste argumenten die worden aangehaald zijn veiligheid, open communicatie en de rechten van de vrouw. Deze argumenten kunnen echter stuk voor stuk onderuit worden gehaald. Het verbod is niets minder dan een flagrante schending van de mensenrechten en is bovendien sterk vrouwendiscriminerend. Als vrouwenrechtenactiviste kan ik niet anders dan dit wetsartikel bestrijden.

De sluier

Er zijn vier soorten gewaden die sommige islamitische vrouwen dragen om hun gezicht te bedekken: de niqaab, de boerka, de gimaar en de sharfsharf. Oorspronkelijk was de boerka de lokale klederdracht van de Pashtoen vrouwen in Afghanistan. Ze duidde enerzijds op een statussymbool en anderzijds op de gescheiden levenssferen van man en vrouw. Later werd ze door de Taliban aan iedereen opgelegd als 'religieus gepast'. Nu is de boerka niet meer los te koppelen van Afghanistan, en wordt ze ook steeds meer gelinkt aan de islam.² Waar de boerka bestaat uit één lang gewaad dat ook de ogen bedekt, is de niqaab een dun lapje stof dat enkel het gezicht bedekt waarbij de ogen zichtbaar blijven. De niqaab wordt vooral gedragen in Saoedi-Arabië.

Naast de boerka en de niqaab, bestaan ook nog de gimaar en de sharshaf. De eerste is *“een grote*

¹ C. Gabizon, Sarkozy : «La burqa n'est pas la bienvenue » in: *Le Figaro*, 25/06/2009 op <http://www.lefigaro.fr/politique/2009/06/23/01002-20090623ARTFIG00055-sarkozy-la-burqa-n-est-pas-la-bienvenue-.php>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

² L. Abu-Lughod, *The Muslim woman: the power of images and the danger of pity*, 01/09/2006, op <http://www.eurozine.com/articles/2006-09-01-abulughod-en.html#>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

*rondgesneden sluier die het hoofd geheel omsluit en, afhankelijk van de gekozen lengte, tot het middel, de heupen, de knieën of de grond reikt*³. Het onderste gedeelte van de sluier kan omhoog getrokken worden zodat het onderste deel van het gezicht wordt bedekt. Een *sharshaf* is alleen te vinden bij vrouwen van Turkse afkomst. Het is een grote omslagdoek in een donkere kleur waarvan de uiteindes over het onderste gedeelte van het gezicht kunnen worden getrokken. Om geen enkele van deze verschillende kledingstukken uit te sluiten, heb ik ervoor gekozen steeds het woord 'sluier' te hanteren.

In de Koran staat letterlijk: *"O Profeet, zeg tot uw echtgenotes en tot uw dochters en tot de vrouwen van de gelovigen dat zij hun overkleden over zich heen laten hangen"* (Koran, hoofdstuk 33, vers 59). In de Bijbel valt er een soortgelijk vers te lezen: *"Desgelijks wil ik dat de vrouwen in zedig gewaad zich eerbaar en ingetogen tooien, niet met vlechtsels, goud, paarden of kostbare kledij, maar, zoals het vrouwen betaamt die op den naam van godvruchtigen aanspraak maken, met goede werken."* (1 Timoteüs 2:9). Het komt er natuurlijk op aan hoe de begrippen *overkleed* en *zedig gewaad* worden geïnterpreteerd. Voor sommige moslima's betekent het *overkleed* de niqaab, voor anderen slechts een hoofddoek (hijab) en sommige moslima's dragen helemaal geen hoofdbedekking.

Redenen voor het consequent dragen van een sluier zijn overwegend religieus. De beslissing maakt deel uit van een langer proces waarin vrouwen zich steeds meer wijden aan de studie van de islam en waarin vroomheid steeds centraler komt te staan. Het vergaren van kennis is een veel voorkomende stap in dit proces, met als hoofdbronnen de Koran, de Soenna en islamitische wetenschappers. Maar niet al deze geleerden hebben hetzelfde standpunt over het dragen van een gezichtssluiers. Dit impliceert dat de individuele moslima's zélf moet afwegen of de gezichtssluiers nodig is en zélf hun stelling moeten beargumenteren. *"Ik kijk naar wat ze zeggen, ga zelf op onderzoek uit. Het heeft ook met gevoel te maken, in de zin van, wat je hart je ingeeft als het ware. Maar het moet wel ergens op gebaseerd zijn."*⁴

Naast de rationele argumentatie en de religie, worden ook andere waarden aangehaald. *"Het is een daad van aanbidding, zo ervaar ik het ook. En het versterkt je gevoel van identiteit, van moslim zijn, je gevoel van eigenwaarde."*⁵ Identiteit en eigenwaarde. Twee begrippen die verdacht bekend in de oren klinken. Wordt zelfontwikkeling en identiteit immers niet gestimuleerd door onze 'vrijgevochten' samenleving?

De aangehaalde argumenten en citaten zijn afkomstig van vrouwen die doelbewust hebben gekozen voor het dragen van een sluier. Helaas zijn er ook heel wat vrouwen in het westen die door hun echtgenoot of familie gedwongen worden tot het bedekken van het gelaat. Uiteraard veroordeel ik deze praktijken vanuit de grond van mijn hart! Ik ben niet vóór een boerka; ik ben wel vóór keuzevrijheid inzake kleding; met of zonder sluier. Ook ben ik er niet van overtuigd dat een boerkaverbod de oplossing is voor deze onderdrukte vrouwen, zoals ik later zal verduidelijken.

In 2010 leefde 15% van de mensen onder de armoedegrens (dat is 1/7 Belgen).⁶ Toch meende het Belgische Parlement dat het in deze tijden van crisis een absolute prioriteit was om een wetsvoorstel

³ A. Moors, *Gezichtssluiers: draagsters en debatten*, Amsterdam 2009, op <<http://www.e-quality.nl/assets/e-quality/dossiers/Moslimas/Onderzoek%20Gezichtssluiers%20draagsters%20en%20debatten.pdf>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011, blz 27.

⁴ Moors, *Gezichtssluiers*, blz 42-43.

⁵ Moors, *Gezichtssluiers*, blz 42.

⁶ De Redactie, *Een op zeven leeft onder de armoedegrens*, 14/10/2010, op <<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.882059>> laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

te bediscussiëren dat zeker 270 mensen⁷ betrof. Zoals Yves Desmet terecht zei over het wetsartikel: “(...)blijkbaar moest er omwille van de boerkadragende vrouwen - en laten we wel wezen, je kan deze dagen niet buiten komen zonder er echt over te struikelen - een verdere verfijning aan toegevoegd. Er zijn nu eenmaal maatschappelijke problemen die prioritaarder zijn dan andere, en waarover haast permanent conflicten en problemen opduiken.”⁸

Maar de Kamer zal zo haar redenen wel hebben...

Veiligheid

“De argumenten voor een dergelijk verbod zijn legio.”, Zo schreef Vlaams Belang op zijn website op 31 maart. “Het dragen van deze gelaatsverhullende kledij komt immers bedreigend over en het spreekt voor zich dat de openbare veiligheid vereist dat men zich kenbaar opstelt.”⁹ Ik weet niet wie zich ‘bedreigd’ voelt door ‘gelaatsverhullende’ kledij, maar ik heb alleszins nog nooit commentaar gekregen op mijn dikke wollen sjaal die ik voor mijn gezicht bind bij barre temperaturen. Verder raad ik de mensen van het Vlaams Belang aan om zich nooit naar een skioord te begeven, want de openbare veiligheid is daar duidelijk een lachertje. Het mag zelfs een mirakel heten dat er nog geen aanslag is gepleegd in Courchevel.

Bovendien wijst Amnesty International er terecht op dat er bij identiteitscontroles en dergelijke situaties genoeg elementen in de wet beschreven staan om de kenbaarheid van de identiteit te garanderen.¹⁰ De meeste vrouwen die een boerka dragen, lichten eenvoudigweg eventjes hun sluier op voor de controleur, zodat die hun gezicht kan afdrukken op de pasfoto op hun identiteitskaart.¹¹

Ook Annelies Moors, een Nederlandse onderzoekster die een studie heeft gemaakt over gesluierde vrouwen in Nederland, stelt dat het veiligheidsargument geen legitimatie kan zijn voor het verbod “omdat vertegenwoordigers van de politie, de douane, en het openbaar vervoer allen lieten weten dat de huidige wetgeving hen al genoeg middelen biedt om de openbare orde te handhaven en dat de gezichtssluier op zich niet als een veiligheidsrisico aangemerkt kan worden.”¹² Dit gaat natuurlijk om de wetgeving in Nederland, maar die verschilt niet fundamenteel van de Belgische als het op openbare veiligheid aankomt. Bovendien is het aantal gesluierde vrouwen zo klein dat zij weinig gebruik maken van het openbaar vervoer, geen bijzondere problemen veroorzaken en evenmin een risico voor de openbare veiligheid vormen.

In het Midden-Oosten worden soms terroristische aanslagen gepleegd waarbij mannen vermomd als vrouwen in boerka een zelfmoordaanslag plegen. In landen als Irak en Afghanistan maakt een boerka of niqaab echter deel uit van het alledaagse leven, en is dus niet opvallend.¹³ Maar hoeveel mensen heeft u hier al gezien met een boerka?

Juist ja, ik ook niet.

⁷ G. Verbist, *Niqab et burqa désormais hors la loi en Belgique*, 29/07/2011, op <<http://www.lavigerie.be/spip.php?article865&lang=fr>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

⁸ Y. Desmet, “Vrouwen” in *De Morgen*, 31/03/2011 op <<http://www.demorgen.be/dm/nl/2462/Standpunt/article/detail/1243870/2011/03/31/Vrouwen.dhtml>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

⁹ Vlaams Belang, *De boerka gebannen*, 31/03/2011, op <<http://www.vlaamsbelang.org/0/8381>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

¹⁰ Amnesty International Nederland, *Waarom Amnesty International het boerkaverbod afwijst*, s.d., op <<http://www.amnesty.nl/waarom-amnesty-international-het-boerkaverbod-afwijst>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

¹¹ Moors, *Gezichtssluiers*, blz 49.

¹² Moors, *Gezichtssluiers*, blz 21.

¹³ Moors, *Gezichtssluiers*, blz 52.

Communicatie

Als tweede argument wordt vaak naar voren geschoven dat de boerka of niqaab de open communicatie belemmert. Daar kan ik me in vinden, net zoals ik het heel storend vind als mensen sms'en versturen terwijl ik bij hen mijn hart uitstort, of als iemand zo verknocht is aan zijn iPod-oortje dat het lijkt te zijn vastgegroeid in zijn oor. Voorts voel ik me ook steeds belemmerd in mijn communicatie als iemand met brandwonden in het aangezicht een deel van zijn gezicht liever bedekt, of als ik geen oogcontact kan maken met een blinde spreker. Ik durf ook nooit alles te zeggen in bijzijn van een beer van een man (bedreiging 1) met legerboots aan (bedreiging 2), een grote reflecterende zonnebril (bedreiging 3), een zwaar lederen vest (bedreiging 4) en een massieve wandelstok (bedreiging 5).

Ik ben benieuwd wanneer er een wetsvoorstel zal komen dat voorgaande dingen verbiedt.

Dat men vrouwen in boerka (voorlopig) nog niet in openbare functies wil laten werken, is één ding. Maar dat vrouwen met een sluier jobs worden geweigerd waarvoor het kunnen zien van het gelaat geen must is, is onaanvaardbaar. Zo staat zelfs in veel reglementen van call centers dat werknemers hun gezicht niet mogen bedekken.¹⁴ Wanneer heeft u zich bij een telefoon-enquête ooit al gestoord aan het feit dat het gezicht van de enquêteur al dan niet bedekt was?

Veel vrouwen die vrijwillig een sluier dragen, ambiëren evenwel geen grote carrière. Een waarde die voor hen wél belangrijk is, is een goede echtgenote en moeder te zijn. Dit betekent niet dat ze er iets op tegen hebben om buitenshuis te gaan werken. Ze benadrukken dat hun gerichtheid op hun gezin en op hun religieuze ontwikkeling alleen mogelijk is indien de financiële middelen er zijn. Bij gezinnen die het financieel niet breed hebben, werken de vrouwen wel degelijk. Hoewel hun sluier niets te maken heeft met de kwaliteit van hun werk, worden ze vaak geweerd uit jobs. Nochtans kent België sinds 2003 een nieuwe anti-discriminatiewet waar in staat: *“Er is sprake van directe discriminatie indien een verschil in behandeling dat niet objectief en redelijkerwijze wordt gerechtvaardigd, rechtstreeks gebaseerd is op het geslacht, een zogenaamd ras, de huidskleur, de afkomst, de nationale of etnische afstamming, seksuele geaardheid, de burgerlijke staat, (...) het geloof of de levensbeschouwing, (...).”* (Art. 2. § 1.) Blijkbaar zijn gesluierde vrouwen geen rechtssubjecten van de Belgische wet. Of kent u een “objectieve” legitimatie voor het uitsluiten van gesluierde vrouwen uit jobs als een callcenter?

Er zijn ook gesluierde vrouwen die een goede opleiding belangrijk vinden, maar omwille van hun religieuze uiting geen toegang krijgen tot het onderwijs. Het klassieke argument is dat de sluier de participatie belemmert, en dat een onbedekt gezicht noodzakelijk is om de reacties te herkennen. Maar dit blijkt niet altijd te kloppen. *“Zo is er bijvoorbeeld een Nederlandse docent die les heeft gegeven aan een opleiding voor journalistiek in San'a, Jemen, waar een groot aantal studentes een gezichtssluier draagt. Toch merkte hij al snel dat hij heel goed in staat was om hun reacties in te schatten, en dat deze vrouwen niet minder actief in de seminars participeerden.”*¹⁵ Ik moet dan ook steeds denken aan mijn eigen lessen, waar niemand een sluier draagt. Als de professor naar onze mening vraagt, blijven we allemaal naar de grond zitten staren als een bende hersenloze schapen. Sluier of geen sluier.

¹⁴ Tros, *Boerkaverbod in opmars*, s.d., 03:14, op <<http://www.youtube.com/watch?v=aycduphl6y4>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

¹⁵ Moors, *Gezichtssluiers*, blz 24.

Vrouwenrechten

Een van de voornaamste argumenten voor het boerkaverbod wellicht, zijn vrouwenrechten. Politici die voordien nog nooit het woord vrouwendiscriminatie over hun lippen hadden gekregen, smeten ermee in het rond ter verdediging van het boerkaverbod.

“Het dragen van gezichtsbedekkende sluiers symboliseert de onderdrukte, passieve, stemloze en ‘onzichtbare’ status van de vrouw, wat fundamenteel in strijd is met de positie van de vrouw in het Westen.” Dit schreef Dimitri Hoegaerts, fractiesecretaris van het Vlaams Belang in maart 2011. Op deze stelling wil ik twee dingen zeggen. Ten eerste wordt er te gemakkelijk vanuit gegaan dat de sluier automatisch samengaat met onderdrukking. Zoals ik hierboven heb beschreven, hebben sommige vrouwen in het Westen die een sluier dragen die keuze heel bewust gemaakt. *“Maar wanneer hebben ze dit dan gezegd?”* Hoor ik u al fronsen. Nu ja, ik moet toegeven dat ik in het hele debat voorafgaand aan het boerkaverbod erg weinig de stem van moslima’s zelf heb gehoord. Blijkbaar vindt onze wetgevende macht het de moeite niet om de vermeende onderdrukten eerst zélf te raadplegen. Of misschien meent vадertje staat dat deze vrouwen niet voor zichzelf kunnen denken. Van emancipatie gesproken...

Veel vrouwen die vrijwillig hun gelaat bedekken, doen dit uit religieuze overtuiging. *“Een manier om dichterbij (sic) Allah te komen en als bevestiging van de liefde voor mijn geloof.”*¹⁶ Blijkbaar geldt de religievrijheid die wij in Europa kennen in artikel 9 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens niet voor hen. Nochtans zegt artikel 9: *“Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensden, in onderricht, in praktische (sic) toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.”* Dit is exact waarvoor onze voorouders eeuwenlang hebben gestreden! Me dunkt dat er toch genoeg mensen hun leven hebben gegeven opdat wij de waarde van religievrijheid juist zouden kunnen inschatten! Maar blijkbaar geldt artikel 9 niet voor iedereen. Ene George Orwell heeft daar ooit iets heel belangrijks over gezegd.

Nog iets. Een sluier verbieden we, maar zich seksueel laten misbruiken tegen betaling vinden we geen probleem. In België zijn er naar schatting 30 000 vrouwelijke prostituees, waarvan 95% wenst dat ze het niet hoefden te doen. Uit een buitenlandse studie blijkt dat 70% van de prostituees lijdt aan het ‘post-traumatische stress-syndroom’, een aandoening die ook wordt vastgesteld bij soldaten.¹⁷ *Est-ce que cela représente l'idée que la République française se fait de la dignité de la femme?*

*“Wanneer men vrouwen verplicht om hun hele leven lang in een kerker rond te lopen en hun elk sociaal contact ontzegt, dan is het de plicht van een democratische rechtsstaat om daartegen een heel krachtig signaal te geven.”*¹⁸ Zo sprak Bart Somers in de Kamercommissie van Binnenlandse Zaken in maart 2010.

¹⁶ Moors, *Gezichtssluiers*, blz 42.

¹⁷ A. Deschoemaker, *Strijd tegen seksisme is nog steeds nodig*, 15/07/2009, op <<http://marxisme.org>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

¹⁸ De Redactie, *Het journaal*, 31/03/2010, 00:32-00:45 op <<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/mediatheek/programmas/journaal/2.9853/2.9855/1.748538>> laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

Luistert u allen goed, dames en heren, want artikel 563bis van het Strafwetboek is dé oplossing voor vrouwen die men “*verplicht om hun hele leven lang in een kerker rond te lopen en hun elk sociaal contact ontzegt*”. Het artikel verbiedt deze vrouwen namelijk de toegang tot openbare plekken als de straat, de bibliotheek, openbaar onderwijs en dergelijke. Logisch toch; onderdrukte vrouwen ook nog eens verbieden om gebruik te maken van sociale voorzieningen. Alsof de vrouwen die écht gedwongen worden een sluier te dragen, opeens open en bloot op straat mogen omdat de Belgische wet het zegt. Helaas. De écht onderdrukt vrouwen zullen niet één stap buitenshuis meer mogen zetten. En voor zij die beboet worden, zal de reactie van hun echtgenoot ook niet mals zijn.

Overigens vraag ik me af of vrouwen na het betalen van 25 euro plots niet meer onderdrukt zullen worden. Gevangenisstraf om onderdrukte vrouwen van hun minderwaardige positie af te helpen, ja dát is pas een effectieve oplossing. Het slachtoffer straffen. Juist ja.

Is het dus ten voordele van onderdrukte vrouwen om hen de toegang tot de publieke ruimte te ontzeggen?!

Een retorische vraag natuurlijk; u kent mijn antwoord al. Néén het is geen oplossing om vrouwen te straffen als ze een sluier dragen (al dan niet onder druk van hun familie), néén het is geen oplossing om religieuze vrouwen te stigmatiseren, néén het is geen oplossing om de publieke ruimte enkel voor te behouden aan mensen die *more equal* zijn dan anderen.

Vrouwen écht helpen

Wil de wetgever allochtone vrouwen in sluier wél helpen, dan zal dat toch met andere middelen dan repressie moeten. De huidige discriminatie aanpakken zou al een begin zijn. Gesluierde allochtone vrouwen worden immers op drie verschillende niveau's benadeeld: omdat ze vrouw zijn, omdat ze allochtoon zijn, en omdat ze een sluier dragen. Misschien zou het helpen om iets te doen aan de zes op de 8 interimkantoren die discrimineren op basis van etnische afkomst?¹⁹ Dat is immers al *sinds 2007* geweten. We zijn vier jaar verder, en als om de anti-discriminatie wet kracht bij te zetten heeft de overheid een boerkaverbod gelanceerd. Mooi.

Ook vrouwen worden in België nog steeds gediscrimineerd. De loonkloof bedroeg in 2009 maar liefst 23% (drie-en-twintig!).²⁰ Vrouwen werken ook vaker halftijds dan mannen vanwege het traditionele rollenpatroon met de vader als kostwinner: 43,1% van de loontrekkende vrouwen in Vlaanderen werkt deeltijds, tegenover slechts 8,1% van de loontrekkende mannen. Op die manier blijven vrouwen financieel afhankelijk van hun echtgenoot, en is het moeilijk om een slechte huiselijke situatie te ontvluchten.

We verwijten gesluierde vrouwen vaak dat ze zich afsluiten van de maatschappij, maar hoe zou u zelf zijn als u voortdurend bespot zou worden omwille van uw kledij. “*Een pinguïnpak*” noemde Geert Wilders het²¹, Bart Somer sprak van “*een kerker*”. Vrouwen die wérkelijk onderdrukt worden, mogen niet geïsoleerd worden maar moeten we integendeel net betrekken bij het sociale leven, in hoeverre ze dat zelf willen. Alleen dan zullen deze slachtoffers sociale vangnetten kunnen uitbouwen waaruit ze kracht kunnen putten om op te komen voor hun eigen rechten. Helaas hebben onze geniale

¹⁹ I. Maly, *Racisme in de interimsector: Schering en inslag*, 06/10/2011 op <<http://www.kifkif.be/over-kif-kif/racisme-in-de-interimsector-schering-en-inslag>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

²⁰ T. Bevers e.a., *Loonkloofrapport 2010*, Instituut voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen, Brussel, 2010, blz 15, op <http://www.rosadoc.be/digidocs/2011_Loonkloofrapport2010_TomBevers.pdf>, geraadpleegd op 16/12/2011.

²¹ Tros, *De boerka: verbieden of niet?*, 04:19, op <http://www.youtube.com/watch?v=iKAa8fU_m24>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

volksvertegenwoordigers hen net allemaal tot huisarrest veroordeeld –op Eva Brems na, die als enige het lef had om tegen deze vlag van cultuurimperialisme en paternalisme in te gaan.

Een voor de hand liggende oplossing is dus het inrichten van betaalbare sociale voorzieningen, en het openstellen van sociale netwerken die toegankelijk zijn voor *iedereen*. Los van het feit dat er te weinig van deze voorzieningen zijn en dat ze kostelijk zijn, *ontzegt* de overheid ook de toegang tot die voorzieningen en netwerken aan zij die het nodig hebben: vrouwen. Want ook gesluierde vrouwen blijven vrouwen.

Literatuur

- ❖ ABU-LUGHLUD (L.), *The Muslim woman: the power of images and the danger of pity*, 01/09/2006, op <<http://www.eurozine.com/articles/2006-09-01-abulughod-en.html#>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ AMNESTY INTERNATIONAL NEDERLAND, *Waarom Amnesty International het boerkaverbod afwijst*, s.d., op <<http://www.amnesty.nl/waarom-amnesty-international-het-boerkaverbod-afwijst>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ BEVERS (T.) e.a., *Loonfkloofrapport 2010*, Instituut voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen, Brussel, 2010, op <http://www.rosadoc.be/digidocs/2011_Loonkloofrapport2010_TomBever.pdf>, geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ DE REDACTIE, *Een op zeven leeft onder de armoedegrens*, 14/10/2010, op <<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.882059>> laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ DESCHOEMACKER, *Strijd tegen seksisme is nog steeds nodig*, 15/07/2009, op <<http://marxisme.org>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ DESMET (Y.), "Vrouwen" in *De Morgen*, 31/03/2011 op <<http://www.demorgen.be/dm/nl/2462/Standpunt/article/detail/1243870/2011/03/31/Vrouwen.dhtml>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ GABIZON (C.), "Sarkozy : «La burqa n'est pas la bienvenue»" in: *Le Figaro*, 25/06/2009 op <<http://www.lefigaro.fr/politique/2009/06/23/01002-20090623ARTFIG00055-sarkozy-la-burqa-n-est-pas-la-bienvenue-.php>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ MALY (I.), *Racisme in de interimsector: Schering en inslag*, 06/10/2011 op <<http://www.kifkif.be/over-kif-kif/racisme-in-de-interimsector-schering-en-inslag>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ MOORS (A.), *Gezichtssluiers: draagsters en debatten*, Amsterdam 2009, op <<http://www.equality.nl/assets/equality/dossiers/Moslimas/Onderzoek%20Gezichtssluiers%20draagsters%20en%20debatten.pdf>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ VLAAMS BELANG, *De boerka gebannen*, 31/03/2011, op <<http://www.vlaamsbelang.org/0/8381>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ VERBIST (G.), *Niqab et burqa désormais hors la loi en Belgique*, 29/07/2011, op <<http://www.lavigerie.be/spip.php?article865&lang=fr>>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.

Beeldmateriaal

- ❖ DE REDACTIE, *Het journaal*, 31/03/2010, 00:32-00:45 op <<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/mediatheek/programmas/journaal/2.9853/2.9855/1.748538>> laatst geraadpleegd op 16/12/2011.
- ❖ TROS, *De boerka: verbieden of niet?*, 04:19, op <http://www.youtube.com/watch?v=iKAa8fU_m24>, laatst geraadpleegd op 16/12/2011.